

6 בדצמבר, 2016

לכבוד
גב' דורית מורג
היועצת המשפטית
משרד החינוך
ירושלים

בפקס: 02-5603840

שלום רב,

הנדון: שיחות בירור למנהלי בתי ספר בשל הרצאה של נציגי "שוברים שתיקה"

אנו פונים אליך בעקבות זימונם של מנהלי בתי ספר לשיחות בירור לאחר שהזמינו את נציגי ארגון "שוברים שתיקה" להרצות בפני תלמידיהם. שיחות הבירור, כמו גם ההודעות המאיימות שפרסם משרד החינוך בהקשר זה, הן פסולות ובלתי חוקיות ועל כן נבקש שתנחי את גורמי המשרד הרלבנטיים לחדול מהן לאלתר ולאפשר לתלמידים חשיפה למגוון דעות והשקפות.

1. בשבוע שעבר פורסם בכלי התקשורת שמנהל תיכון "אדם" בירושלים זומן לשיחת בירור במשרד החינוך לאחר שהזמין את ארגון "שוברים שתיקה" להרצות בפני תלמידי בית הספר.¹ עוד פורסם, כי ההחלטה לקיים את ה"בירור" התקבלה בעקבות תלונה שהוגשה למשרד החינוך על הסתה שהשמיעו כביכול נציגי הארגון במהלך המפגש עם התלמידים. על פי המדווח, תלונה זו התבררה כחסרת בסיס: המפגש היה מעורר מחלוקת וביקורתי, אבל לא היה בו שום אלמנט של הסתה או השמצה.²

2. שלשום פורסם בכלי התקשורת כי הנהלת מחוז תל אביב במשרד החינוך פנתה אל מנהל הגימנסיה העברית "הרצליה" בתל אביב, ד"ר זאב דגני, וביקשה ממנו לבטל הרצאה של "שוברים שתיקה" שתוכננה להיערך אתמול בשעות הערב בבית הספר. ד"ר דגני סרב לבטל את ההרצאה והיא התקיימה כמתוכנן.

3. בתגובה לידיעות, מסר משרד החינוך כי "מנהלים שעוברים על הנהלים, מזמינים את שוברים שתיקה וחושפים את תלמידיהם לחומרי הסתה – יוזמנו לבירור במשרד החינוך. גוף שמסית נגד חיילי צה"ל לא ייכנס לבתי הספר בישראל".³ טענה זו, כאילו ארגון "שוברים שתיקה" מפיץ חומרי הסתה בהרצאותיו, היא חמורה ומשוללת כל יסוד. "שוברים שתיקה", כמו ארגונים אחרים בחברה האזרחית, ממלא תפקיד חשוב של השתתפות אזרחית פעילה בהליך הדמוקרטי. המחלוקת הפוליטית סביב פעילות הארגון והביקורת שהוא מותח על מנהיגי המדינה בסוגיית הכיבוש עוררו בשנים האחרונות שיח אלים והסתה מסוכנת נגד הארגון במטרה לגרום לשיתוקו ולהשתקתו. הצטרפותו של משרד החינוך למסע ההסתה היא מדאיגה וחמורה.

¹ שרית אביטן כהן בנט אסר: "שוברים שתיקה" הרצו לתלמידי תיכון nrg 27.11.2016

² אור קשתי מנהל בית ספר ארגון מפגש עם שוברים שתיקה - וזומן לבירור במשרד החינוך הארץ 30.11.2016

³ ירדן סקופ משרד החינוך ניסה למנוע הרצאה של "שוברים שתיקה" בגימנסיה הרצליה הארץ 4.12.2016; משה שטיינמן מנהל תיכון בתל אביב זומן לשימוע עקב הרצאת "שוברים שתיקה" וואלה 4.12.2016.

4. גם לטענה, שלפיה מנהלים שהעזו להזמין את "שוברים שתיקה" הפרו את נהלי משרד החינוך, אין כל יסוד. אמנם לפני כשנה הודיע שר החינוך **בתקשורת ובפייסבוק**, שבדעתו לאסור את כניסתו של הארגון לבתי הספר. אבל להודעה האמורה אין זכר בנהלי משרד החינוך. נהפוך הוא: חוזר המנכ"ל, שעוסק בשיח חינוכי בסוגיות שנויות במחלוקת, מדגיש את חשיבותו של חינוך לגישה ביקורתית, פלורליסטית ומאתגרת מוסכמות: "מצופה מהמורים לחשוף את תלמידיהם לסוגיות הנמצאות על סדר היום הציבורי ולהציג ולהבין את הדעות השונות לגבי סוגיות אלו ואת הנימוקים לכל אחת מהן, וזאת במטרה לאפשר לתלמידים לנהל שיח ביקורתי ולגבש את זהותם ואת עמדתם האישית באופן מבוסס, מתוך היכרות עם מגוון רחב של דעות" (סעיף 1.2, חוזר מנכ"ל תשס"ט/8(א), 9.2 **התכנית הלאומית ללמידה משמעותית – השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת**).

5. למעלה מן הצורך נוסף, שגם אם כוונתו האמורה של שר החינוך הייתה מעוגנת בחוזרי מנכ"ל, הרי שהיא בלתי חוקית וסותרת את מטרותיה של מערכת החינוך ואת חובותיה. מערכת החינוך והעומדים בראשה מצווים "לפתח יחס של כבוד ליכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים... לחזק את כוח השיפוט והביקורת, לטפח סקרנות אינטלקטואלית, מחשבה עצמאית... [ו] מעורבות בחיי החברה הישראלית." מטרות אלו, שעוגנו **בחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953**, מחייבות שיח פתוח וחשיפה של תלמידות ותלמידים למגוון דעות ועמדות, לרבות ובמיוחד כאלו ששנויות במחלוקת ומנוגדות לקונצנזוס הרווח בציבור ולאידאולוגיה של מנהיגיו.

6. דווקא **המנהלים שזמנו לשימוע מהווים דוגמה ומופת לחינוך בהתאם למטרות החוק**. בשני המקרים דאגו המנהלים להזמין נציגים של ארגונים נוספים כדי שתלמידיהם ייחשפו לעמדות שונות ומנוגדות לאלו של "שוברים שתיקה". קבוצת תלמידים בגימנסיה הרצליה פנתה לתקשורת ופרסמה עצומה נגד המפגש עם נציגי הארגון, וצעד זה התקבל בברכת מנהל בית הספר לאמור: "אנחנו לא מוסד סגור. כשיש מחלוקת בתוכנו מותר לפנות החוצה...".

7. זוהי **דוגמה אישית של "נאה דורש - נאה מקיים"**, שבלעדיה לא ייכון חינוך לדמוקרטיה, לסובלנות ולפלורליזם, והיא "עושה בית ספר" למשרד החינוך, שהתנהלותו - בפרשה זו ובמקרים אחרים - משדרת למורים ולתלמידים מסר הפוך ופסול. הצעדים שנקטו נגד המנהלים והמסרים המאיימים שפרסם המשרד בהקשר זה משרים אפקט מצנן על מנהלים ומנהלות, ומסכלים את יכולתם להמשיך ולמלא את ייעודם כמחנכים.

8. על מנת שזימונים כגון אלה לא יישנו נבקשך להוציא לאתגר הבהרה בדבר זכותם וחובתם של מנהלי בתי ספר לאפשר לתלמידיהם דיון חופשי ומושכל בסוגיות השנויות במחלוקת בחברה הישראלית, לחשוף אותם לעמדות שונות ומנוגדות, וזאת לרבות באמצעות הזמנת מגוון ארגונים, דוגמת "שוברים שתיקה", להרצות בפני התלמידים.

בכבוד רב ובברכה,

שרונה אליהו חי, עו"ד

העתק: חה"כ נפתלי בנט, שר החינוך